

Andrej observa vijelia care se apropia în întunericul apăsător ca o umbră indigo ce învăluia cerul deasupra ținutului vălurit și uscat. Trimatea crivăț rece și miros de zăpadă până ajungea să atârne peste învelișul mănăstirii ruinate, de parcă bordeie și biserică s-ar fi prăvălit pe povârniș și ar fi rămas culcate acolo, pentru nimeni interesante, cu excepția spiritului celor care s-au stins în urmă cu secole.

Andrej se piti lângă zidul din spatele porții ruinate, încercând să observe grupul de femei și copii înfrigurați, strânși unii într-alții, deveniți dintr-o clipă în alta contururi vagi în burnița ce prevestea, la început de noiembrie, apropierea iernii. La cei 7 ani ai săi, Andrej nu știa unde se aflau și, chiar dacă tatăl sau mama lui i-ar fi împărtășit denumirea locului, aceasta tot nu i-ar fi spus nimic. De când tatăl său își căra mica familie de-a lungul și de-a latul țării, numeroase denumiri de locuri geografice se învălmășiseră în mintea lui Andrej. Singurul fapt real ce se impregnase în sufletul său a fost anul în care se găseau. Aceasta doar pentru că fiecare a doua persoană întâlnită pe care tatăl său o considera vrednică de a purta o discuție încerca să deslușească semnificația aceluia an îndeosebi prin prisma veștilor ce ajunseseră în această margine de țară despre Noaptea Sfântului Bartolomeu care a însângerat Franța.

– Catolicii și protestanții seucid unii pe alții, zisese tatăl său cu jumătate de gură, așa că îl auziseră doar Andrej și mama, în timp ce ascultau, șocați, povestirea unui călător despre masacrul la care

au fost supuși protestanții francezi. E timpul să plecăm. Cel puțin de ne-ar lăsa în pace acești bastarzi superstițioși să ne vedem de știința noastră.

– Alchimia este o știință? întrebă Andrej.

– Nu e doar o știință, fiule! îi răspunse tatăl său. Alchimia este singura știință adevărată din câte există.

Singura știință adevărată îi adusese și în mănăstirea aflată în ruină, rămasă fără nici un singur zid întreg; din majoritatea clădirilor nu mai rămăsese altceva decât o grămadă de pietriș strâpunsă de lemnele putrezite ca oasele unui cadavru; biserica abia mai stătea în picioare. Printre olanele lipsă ale acoperișului de peste nava bisericii cerul trimitea stropii burniței până în ascunzișul lui Andrej. Silueta grosolană a mamei sale se contopea cu a celorlalte femei ce stăteau înaintea singurei clădiri care se păstrase întregă. Dacă, mai înainte, silueta ei îndesată se distingea clar de cea a femeilor înalte și slabe între care se amestecase la îndemnul soțului ei, acum Andrej nu o mai putea recunoaște. O zărea cum trece de la una la alta, gesticulând în fața femeilor care vorbeau o altă limbă când discutau pe deasupra capetelor copiilor și cum, până la urmă, se opri lângă o tânără cu o burtică rotunjoară. Umerii acesteia atârnavă și părea atât de istovită că de-abia se mai ținea pe picioare. Apoi începu să burnițeze și umbrele se învălmășiră și mai tare.

Andrej se mișca neliniștit, cuprins deodată de teamă. Fără să vrea, avu sentimentul unei apropiate catastrofe. Poate presimțea în acel moment că ceea ce se prăvale se va abate și asupra micii familii Langenfels, strivind-o și stingând-o.

Andrej auzi un zgomot înfundat. Venea din interiorul părții intacte a mănăstirii. Semăna și cu mugetul unui taur gata de atac, și cu răgetul râsului, și cu urlatul lupului, dar Andrej își dădu seama pe loc că provine de la un om, chiar dacă răcnetul nu părea cătuși de puțin omenesc. În ascunzătoare, băiatul își simțea gâtul paralizat. Ar fi vrut să strige ca s-o prevină pe mama lui, dar rămase mut; ar fi vrut să năvălească în clădire să-l caute pe tatăl

său, dar picioarele îi înțepeniseră. Figurile străvezii din umbră înlemniseră și ascultau.

Urletul inuman nu încetă nici când răzbătura primele strigăte dinspre grupul de femei. Andrej nu deslușea prea bine ce se întâmplă. Dacă ar fi fost mai în vârstă, experiența i-ar fi oferit imagini mai apropiate de adevăr. Așa, se rezuma doar la închipuirea sa care îi „traducea“ imaginile pe care ochii refuzau să le vadă; dar realitatea rămânea la fel de groaznică.

Siluețele din umbră se răspândeau în toate direcțiile căutând o scăpare. O umbră mai mare se înălța dintre ele. Învârtea o armă; ținti și nimeri una din femeile slabe; aceasta se îndoi și căzu la pământ.

Pitié, pitié, ne faites rien de mauvais...!

Probabil a fost doar o amăgire că umbra cea mare a lovit încă o dată, iar brațele rugătoare au căzut fără viață. Să-și fi închipuit doar Andrej că peste amestecul nedeslușit de urlete, trosnete și scrâșnete auzise fășăitul unui tăiș ascuțit ce se înfundă între carne și oase, iar apoi se oprește pe pământ? Umbra își trase instrumentul ucigaș și fugi mai departe. Cuprinse de panică, femeile alergau de colo-colo prin curtea mănăstirii, se îmbrânceau, zgâlțâiau copiii după ele; o nouă lovitură, altcineva se prăbuși la pământ și înțepeni, o mică făptură zbură în lături și dispăru.

Ayez pitié, épargnez mon enfant!

Femeile cădeau secerate una după alta în timp ce încercau să fugă, ucise când cerșeau îndurare în genunchi, țintuite locului când se târau să scape. Nu se știa unde se află mama lui Andrej în această nebunie; el nici nu-și dădea seama că își acoperise urechile cu mâinile și striga ca un nebun numele ei din clipa în care văzuse primul omor. Uriașa umbră se învărtea printre victimele sale ca un enorm lup singuratic, dispărea un timp din ochii lui Andrej, apoi reapărea cu coasa și seceră care tăiau fără milă prin grâul uman, se transforma din nou în umbra întunecată și înșfăca prada de păr trântind-o de pământ, după care ridica din nou arma...

Cineva sări în cărca umbrei lovind-o, dar aceasta se răsuci, îl înșfăcă pe agresor, îl culcă la pământ, după care îl călcă în picioare

și-l lovi iarăși și iarăși cu arma. Zgomotul loviturilor, zdrobirea victimelor și strigătele de durere se întretăiau. Zadarnic își îndesa Andrei mâinile în urechi.

Cu o mișcare largă, arma se înalță – Andrej văzu ca prin vis dâra roșiatică a lamei ce scânteia în aer – și se abătu asupra celei mai apropiate persoane...

Andrej își dădu seama că se cățăraseră din ascunzișul său peste zid doar când burnița îl săgetă cu mii de ace. Strigă cu glasul lui de copil, plânse și își strânse pumnii până la sânge. Umbra ucigașă nu contenea să se învârtă de jur împrejur. În afara ei, nimeni nu mai rămăsese în picioare pe câmpul de luptă. Își scoase arma din ultima victimă și alergă fără să șovăie spre Andrej. Băiatul țipa, așa că nu auzi urletul neomensc al umbrei și rămase nemișcat de parcă efortul de a ieși din ascunzătoare l-ar fi stors de ultimele puteri. Umbra se năpusti spre zid, dar se topea cu fiecare pas, transformându-se dintr-un monstru diform într-un om cu rasa fâlfâindu-i și dintr-un om într-un călugăr... închipuită coasă deveni o secure... uriașa arătare se metamorfoză într-o siluetă plăpândă. Omul cu coasa deveni un tânăr călugăr ce ar fi putut fi fiul uneia dintre femeile pe care tocmai le măcelărise. Privirea lui Andrej se opri pe fața călugărului și cu luciditatea dinaintea morții băiatul își dădu seama că avea în fața ochilor corpul unui tânăr benedictin, totuși sufletul din el nu mai exista. Pe trupul lui pusese stăpânire un demon numit nebunie.

Călugărul se apropiase, mai-mai să îl ajungă; era o figură însetată de sânge, din a cărei gură se revărsa venin, iar din ochi îi curgeau lacrimi; securea era încă ridicată. Andrej știa că în următoarea clipă va muri; bășica lui se goli instantaneu. Închise ochii și se predă.

2

– Procedăm ca de obicei, spusese tatăl lui Andrej seara trecută la han. Eu merg înainte și vorbesc cu călugării. Sunt convins că îi

pot duce cu vorba să mă lase în bibliotecă. Dacă găsesc codexul, pun mâna pe el, dacă găsesc altceva în locul lui și poate fi transformat în bani, mi-l însușesc de asemenea. Apoi ies degrabă și mă întâlnesc cu mama ta. Se va preface că ascunde ceva. În timpul ăsta... ce se întâmplă în timpul ăsta, fiule?

– Alergați pe lângă ascunzătoarea mea și îmi aruncați prada, răspunse Andrej. Apoi fugiți pe poartă și vă prefaceți că ați căzut. În timp ce oamenii vă percheziționează pe dumitale și pe mama fără să găsească ceva, mă furișez cu prada în adăpostul nostru.

– Micuțul are un talent înăscut!

Tatăl lui Andrej strălucea de bucurie.

– Tu îl înveți pe propriul tău fiu să fure, spuse mama. Furtul este un păcat și nu are nimic comun cu știința.

– Că cercetători ca noi sunt nevoiți să fure pentru a ajunge la cunoașterea de care avem nevoie, de abia asta e un păcat, replică tatăl. O nedreptate șterge o altă nedreptate. Acesta este un fapt științific.

– Contradicțiile se exclud, spuse mama lui Andrej. Apa stinge focul. Un blid plin umple un stomac gol. Dreptatea învinge nedreptatea.

– Tu nu înțelegi nimic din tainele științei, zise tatăl, apucându-se să calculeze dacă astrele sunt favorabile demersului său.

Andrej, care îl urmărea atent, îl auzi murmurând:

– Dacă codexul ar fi aici... asta ar fi ceva... dacă îl găsesc mâine... toată știința lumii, toată înțelepciunea diavolului...

– Tată?

– Tainele dezvăluite lui Moise le-a adus de pe Muntele Sinai și pe care acesta nu le-a împărtășit....

– Tată?

– Ce-i?

– Ce este un codex?

Tatăl lui Andrej nu era un om rău. Dacă ar fi fost, atunci și-ar fi lăsat de mult soția și copilul în soarta lor și s-ar fi dedicat doar

visului său. El se dorea hoț dacă nu i se da de bunăvoie ceea ce credea că i se cuvine; el era gata să trișeze dacă oamenii erau suficienți de încrezători să se lase înșelați de el; dar tot ceea ce făcea era consacrat unui țel mareț: știința.

Își ridică privirea, îl măsură pe fiul său și, ca de obicei, nu reuși să-și ascundă mândria că avea așa un băiat.

– Un codex... sunt multe pagini pe care le-au legat pentru a putea fi răsfoite și citite. Ceva ce poate fi transportat fără a fi nevoie de un sipet.

– De ce este acest codex atât de important pentru noi?

Bătrânul Langenfels zâmbi. Îl mângâie pe păr, apoi se îndreptă.

– Este istoria unui călugăr care și-a pierdut credința. Și care și-a atras un păcat cumplit.

Andrej îl fixă cu privirea.

– Asta se întâmplă în urmă cu patru sute de ani. Este mult timp de atunci, fiule, iar cei care a trăiau în acele vremuri au ajuns de mult praf și pulbere – pulbere, o istorie și o carte. Cea mai extraordinară carte a lumii.

Bătrânul Langenfels se aplecă pentru ca soția sa să nu-l audă.

– Ce le conferă oamenilor cea mai mare putere?

Andrej știa ce ar fi răspuns mama sa dacă ar fi urmărit discuția: credința. Știa, de asemenea, ce voia să audă tatăl său.

– Știința, șopti el.

Tatăl îl aprobă.

– Călugărul era gata să ispășească. O ispășire la fel de cumplită ca și vina sa!

– Cu ce a greșit el? șopti Andrej cu ochii larg deschiși.

– Comunitatea din care făcea parte acest călugăr trăia într-o mănăstire renumită până hăt departe pentru biblioteca ei. Multe opere erau atât de vechi, încât nimeni nu știa de unde provin și cine le-a scris; doar puțini aveau idee de conținutul lor. Tratatul primilor papi, epistolele apostolilor, operele filosofilor latini și greci, scrierile preoților egipteni, sulurile israeliților – după toate

acestea se păstrau copii în această bibliotecă. Iar călugărul despre care vorbim a fost singurul om care le-a cunoscut pe toate.

– Le-a citit pe toate?

– Le știa pe de rost, atât de aprofundat le studiasse. Dar știi, băiete, nu orice spirit poate îndura cunoașterea. Trebuie să fii savant pentru a nu te speria de tainele care se ascund în spatele lucrurilor, iar unele cunoștințe trebuie împărtășite numai oamenilor care știi să le folosească. Dar călugărul era un om simplu. După ce a studiat tot ce se afla în bibliotecă, a pornit să caute noi cunoștințe. Se spune că, până la urmă, a găsit o carte ascunsă într-o peșteră, zidită într-o nișă, tănuț de lume... și ar fi fost mai bine pentru el dacă n-ar fi găsit-o niciodată. Mai bine pentru el, însă, prin păcatul lui și al altor oameni, a făcut omenirii cel mai mare dar.

– De ce păcatul lui?

– Pentru că, de dragul acestei cărți, a ucis zece confrăți.

Lumina slabă din încăperea părea să se subțieze și mai tare; umbrele ieșeau tot mai mult în evidență. Privirile lui Andrej se opriră asupra unui om cu o glugă de călugăr pe cap, care stătea singur la o masă. Se părea că umbrele din jurul lor se contopesc. Andrej își simțea gura uscată. Apoi se apropie un alt om. Gluga se întoarse și lăsă să se vadă fața unei femei tinere care îi zâmbi nou-venitului și îl luă de mână când se așeză lângă ea.

– Un savant, fiule, zise bătrânul Langenfels, privește fiecare informație ce îi este împărtășită ca pe o nouă lumină în întunecimea ignoranței. În schimb, călugărul, după ce a citit această ultimă carte, a înțeles imediat conținutul celorlalte. A văzut cum se stingea ultima lumină ce ardea în întunecimea lumii sale, lumina credinței. După ce aceasta s-a stins, l-a împresurat întunericul.

– Dar a fost numai o carte?

– N-a fost *numai* o carte! Cine știe ce conținea acel tratat pe care cineva îl ascunsese de lume? Poate că era ceva ce Dumnezeu îi interzisese lui Moise să scrie? Poate erau cunoștințele pe care le

avea Adam atunci când a gustat din fructul interzis? Nu nesocoti niciodată forța cărților, fiule!

– De ce i-a omorât călugărul pe frații săi?

– Lor li s-a părut suspectă schimbarea lui. L-au îndemnat să vorbească; dar, cum el tăcea, au pornit-o spre bibliotecă pentru a afla motivul pentru care se schimbase. Dar călugărul n-a vrut ca cineva să împartă cu el toate cunoștințele pe care le dobândise și a încercat să-i oprească...

– Poate a vrut să-i apere pe ceilalți să nu-și piardă și ei credința?

– Poate, fiule, cine știe? Din intenții bune se nasc la fel de multe rele ca și din celelalte. În orice caz, a avut loc o luptă, probabil o făclie a căzut pe jos, și un vas cu ulei s-a vărsat, astfel că biblioteca a luat foc. Dintr-odată, totul a fost cuprins de flăcări. Văzând că nu poate salva cărțile, călugărul a fugit, însă nu înainte de a încuia ușa după sine, lăsându-i pe ceilalți pradă flăcărilor. Au ars de vii.

Andrej se scutură ca după un vis urât.

– Mare parte a mănăstirii a putut fi salvată, dar biblioteca a ars până-n temelii. Călugărul i-a mărturisit totul abatelui. Drept penitență, s-a angajat să scrie tot ce cunoștea și, astfel, toată știința pe care și-a însușit-o în biblioteca mistuită de flăcări să fie salvată. Când abatele l-a întrebat care să-i fie pedeapsa în acest caz, călugărul a cerut să fie zidit într-o odaie a mănăstirii. În timpul lentei sale agonii dorea să scrie opera, iar cu ultimele puteri să-și respecte cuvântul dat. După aceea, chilia urma să fie spartă, leșul lui înmormântat, iar cartea păstrată.

– Dar asta-i rău, șopti Andrej.

– Da, răspunse tatăl său. Asta a fost cea mai groaznică penitență pentru o vină ca a lui. Abatele s-a declarat de acord. În seara primei zile, călugărul și-a dat seama că nu-și va termina niciodată opera.

– L-a eliberat abatele?

– Nu.

– I-a dat cel puțin mâncare și băutură pentru a rezista cât mai mult?

– Andrej, omul a fost zidit în chilie. Ce făcea el înăuntru nu se știa sau ce striga nu putea fi auzit afară de nimeni. Chilia urma să fie spartă doar după mult timp, când va fi cu siguranță mort.

– Dar ce putea face bietul călugăr?

Tatăl zâmbi aproape imperceptibil.

– Să se roage.

– Dar...

– Întocmai. Cum se putea ruga dacă își pierduse credința? Tu știi că, pentru a păstra speranța în Bine, este nevoie de credință. Pentru a te convinge de existența Răului nu e necesară credința.

– Asta înseamnă...

– Da. Călugărul s-a rugat la diavol.

– Sfânta Maria, apără-ne de toate spiritele rele! izbucni Andrej în felul mamei sale.

Tatăl își întoarse privirea.

– Asta înseamnă, glăsui el într-un târziu, că diavolul a venit în chilie la călugăr. Răul vine întotdeauna mai repede decât Binele, nu m-ar mira să fie adevărat. Diavolul s-a oferit să-l ajute pe călugăr, să scrie pentru el opera. Pentru aceasta nu a pretins nici o răsplată; sufletul călugărului îi aparținea oricum, iar majoritatea celor care vor citi cartea își vor pierde credința în Dumnezeu și își vor întoarce fața de la El. Era o răsplată suficientă. Călugărul i-a împărtășit toată cunoașterea sa și prințul iadului s-a apucat de treabă. Când călugărul s-a trezit a doua zi din somnul său neliniștit, cartea se afla gata scrisă pe policoară.

Andrej tăcu un timp.

– Dar... reîncepu tatăl său.

– Dar ce?

– Călugărul l-a tras pe sfoară pe diavol.

Andrej gemu surprins.

– Călugărul știa că diavolul va răstălmăci tot ce i-a spus, pe diavol interesându-l doar ca, prin răspândirea cunoașterii, să

semene distrugere. Ca urmare, călugărul s-a apucat să ascundă pe trei pagini cheia înțelegerii a tot ceea ce diavolul răstălmăcise, vorbele ascunse pe care le-a scris diavolul; el a oferit explicații privind modul cum trebuie înțeles acest testament al Satanei. Apoi a desenat în mijlocul cărții un portret al diavolului pentru a-i avertiza pe toți cei care s-ar apleca asupra cărții, după care s-a culcat și a murit. Peste multe zile, când au dărâmat zidul, ceilalți călugări au rămas consternați. Cartea se afla pe policioară, conform făgăduielii, dar cadavrul fratelui lor arse se la fel ca ale celor pe care el îi condamnase la moarte prin ardere.

Andrej scoase un strigăt de teamă. Ochii tatălui său scânteiau în lumina slabă a pușinelor lămpi cu ulei din han care contribuiau la mirosul de mâncare prăjită, răspândit în încăpere. Cei mai mulți dintre ceilalți oaspeți ai hanului se retrăseseră în dormitor sau sforăiau lungi pe mesele din cârciumă.

– Cine era demn sau deosebit de înțelept avea voie să studieze cartea, șopti tatăl. Ce crezi, de unde provin toate progresele, toate ideile noi ce strălucesc uneori în negura timpului și primele elemente ale cunoașterii alchimiei?

– Din carte...?

– Și de unde provin toate ideile groaznice, războaiele, intoleranța, urmărirea, omorurile, papii nedemni și domnitorii nevolnici? Încet-încet a devenit tot mai dificil accesul la carte, iar cunoașterea ei se pierdea.

– De unde știi toate astea, tată?

– Înainte de a o cunoaște pe mama ta și să te naști tu am întâlnit un bătrân alchimist. Aici, tatăl lui Andrej ezită o clipă. L-am întâlnit la închisoarea din Viena, dacă vrei să știi, unde m-au târât pizmuirile oamenilor răi. Bătrânul era într-o situație chiar mai rea decât a mea: îl condamnaseră la moarte prin ardere pe rug... În ultima sa noapte, cea de dinaintea execuției, mi-a povestit toate acestea.

– Și l-ai crezut?

– Sigur că l-am crezut. Oamenii de știință nu mint, iar nefericitul era deja cu un picior în groapă. Tatăl zâmbi stânjenit. A trebuit

să-i jur că nu divulg nimănui cele aflate de la el. Îmi voi ține jurământul. Dar, deîndată ce cartea îmi va aparține, atunci toată știința va fi a mea, toate secretele creației vor fi ale mele, voi fi un savant, nu voi aprinde doar o lumină în întuneric, voi declanșa un incendiu și va începe o nouă eră în care necunoașterea și superstițiile vor arde, iar oamenii vor trăi în lumina științei! Aceasta va fi opera mea!

– Știi unde este acest codex?

– Este ascuns tot în mănăstirea unde a fost scris.

– Ai descoperit care e această mănăstire?

– Îți aduci aminte de satul acela din nord, de la marginea orașului de pe stâncă, de lângă pădure?

– De unde am fugit din han fără să plătim?

– Am vrut să-i scutesc pe hangii să se certe a doua zi cu mine pentru bani.

– Ai luat însă și șunca și săculețul de făină din cămară...

– Am vrut să-i scutesc și de o discuție pe această temă.

– Mama spune că i-am înșelat pe oamenii aceia.

– Vrei să știi sau nu unde e mănăstirea?

– Este în apropierea aceluia sat?

Tatăl negă scuturând din cap.

– Acolo se afla doar acel preot de țară.

– Bețivanul ăla îngrozitor?

– Nu știi prea multe despre viața unui preot de țară, mai ales a unuia din nord, unde vulpea și iepurele obișnuiesc să-și zică noapte bună, dar îmi pot închipui că acolo se apelează des la vin atunci când el ți se oferă.

– I-ai oferit multe căni de vin!

– Într-adevăr, omul nu era chiar treaz.

– V-a trădat locul unde se află mănăstirea?

Tatăl schiță un zâmbet.

– Și unde este ea?

Tatăl arată în întunecimea geroasă a nopții de noiembrie spre fereastra întredeschisă. Ochii lui erau o oglindă a micului foc ce îi